

MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN DERSLERİNDE ANA ÇALGILARINI KULLANMA DURUMLARININ İNCELENMESİ

Yrd. Doç. Dr. Emrah Lehimler
Atatürk Üniversitesi
emrah.lehimler@atauni.edu.tr

Özet

Araştırmanın amacı, müzik öğretmenlerinin derslerinde ana çalgılarını kullanım sıklıklarının öğretmen görüşleri doğrultusunda belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin değişik illerinde görev yapan 270 müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada müzik öğretmenlerinin derslerinde ana çalgılarını kullanım sıklıkları ve müzik derslerinde ana çalgı kullanımı konusundaki düşüncelerini belirlemek amacıyla 18 sorudan oluşan bir anket geliştirilerek elde edilen veriler betimlenmeye çalışılmıştır. Anket sonuçlarına göre okullardaki fiziksel ve teknik koşulların yeterli olmaması, ders saatinin yetersizliği, çalgıların bazılarının taşıma, satın alma ve koruma sorunlarının olması, müzik öğretmeni adayına verilen eğitimle, mezun olduktan sonra mesleki yaşamında karşısına çıkan müzik eğitimi ortamının birbirini destekleyemez durumda olması gibi sebeplerden dolayı öğretmenlerin ana çalgılarını derste yeterince kullanmadıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Ana çalgı, müzik eğitimi, müzik öğretmeni.

ANALYSING MUSIC TEACHERS' USE OF THE MAIN INSTRUMENTS DURING THE MUSIC COURSES

Abstract

The purpose of the study is to determine the frequency of music teachers' using the main musical instruments in the courses through the views of teachers. The study group is composed of 270 music teachers working in different cities of Turkey. An interview form of 18 questions, which has had an aim of determining the frequency of music teachers' using the main musical instruments in the courses and their views on using the main musical instruments in the courses, has been formed and the collected data have been evaluated. According to the results, it has been determined that teachers are not able to use adequately the main musical instruments during the courses because of some reasons such as physical and technical conditions at schools are not sufficient, inadequate course hours, the fact that some instruments are difficult to carry, buy and protect, the education offered to the teacher candidates is incompatible with the environment of music education they encounter during their professional careers.

Key Words: main musical instruments, music education, music teacher

GİRİŞ

Müzik, hem bir eğitim aracı olması, hem de bir eğitim alanı olması açısından çok önemli bir unsurdur. "Müzikli Eğitim", "Müzikle Eğitim", "Müzik Yoluyla Eğitim" kavram ve uygulamaları, eğitim alanında önem kazanarak müziğin etkili ve verimli bir eğitim aracı olmasını sağlamaktadır. "Müzik için Eğitim", "Müzikte Eğitim" kavram ve uygulamaları ise, müziğin önemli bir eğitim alanı olmasını sağlamaktadır (Uçan, 2005: 13). Müzik Eğitimi bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel değişiklikler oluşturma ya da bireyin müziksel davranışlarını, kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme veya geliştirme sürecidir" (Uçan, 2005: 30).

Çalgı eğitimi müzik eğitiminin en önemli alanlarından biridir. Çalgı eğitimi, önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda, bireye özgü düzenlenebilen çalgı öğretim sürecidir. Bu süreç içinde öğrenci, çalgı hakkında

bilişsel, devinişsel ve duyuşsal öğrenme alanlarında temel bilgi ve beceriler ile tüm teknik davranışları kazanmakta ve belirlenen hedefleri çalgısı aracılığıyla gerçekleştirmektedir (Yalçınkaya, Eldemir ve Sönmezöz, 2014: 1584). Çalgı eğitim süreci belirlenen amaca göre değişebilir. Yani çalgı eğitiminde ulaşılabilecek düzey amaç doğrultusunda belirlenir. Türkiye’de lisans eğitimi düzeyinde çalgı eğitimi veren kurumlar; Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dallar, Konservatuarlar Müzik Bölümleri ve Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümleridir. Bu kurumlarda verilen çalgı eğitimi de kurumların amaçlarına göre değişiklik göstermektedir.

Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında çalgı eğitimi “Bireysel Çalgı”, “Piyano” ve “Okul Çalgıları” derslerini kapsamaktadır. Bu derslerden “Bireysel Çalgı” dersi müzik öğretmeninin **ana çalgısı** olarak 8 dönem verilmektedir. Bireysel çalgı seçimi ulusal ve uluslararası nitelikte olan çalgılardan öğrencinin fiziki yapısına uygun olan bir çalgının belirlenmesiyle olur. Bireysel çalgı dersinin temel amacı, öğretmen adayının çalgısı yoluyla müziği daha iyi anlaması, kavraması, uygulaması ve mesleki yaşantısında etkin bir şekilde kullanabilmesidir.

Müzik derslerinde öğretmen çalgısı denildiğinde bir ders saati içerisinde öğrencilerin dikkatini çekme, derse karşı ilgilerini artırma, şarkı öğretme, notalar arasındaki farklılıkları kavratma gibi birçok konuda öğretmenin faydalandığı çalgılar akla gelir. (Gökalp, Şahin, 2013: 108).

Çalgı eğitimi, karmaşık ve güç birçok teknik ve müzikal becerinin öğrenilmesi ve davranış biçimine dönüştürülmesi gereken bir eğitim süreci olması nedeniyle birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir. Çalgı eğitimi sürecinde yaşanan sorunların içerisinde öğretmen, öğrenci, çalgı, öğretmen yetiştirme programları, çalgı eğitimi programları ve çevre faktörünü saymak mümkündür (Çilden, 2006: 541). Burada dikkat edilmesi gereken sorun öğretmen yetiştirme programlarıdır zira amaç öğretmenliğe yönelik bir çalgı eğitimidir. Yani müzik öğretmeni yetiştiren bir kurumda verilecek çalgı eğitimi öğretmenin mesleki yaşantısıyla direkt bağlantılı olmalıdır.

Sağer’e (2003) göre, 1937-38 eğitim öğretim yılından bu yana, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda birçok model uygulanmış ve bu modellerin hepsinde değişmeyen tek şey, çalgıların seçiminde müzik öğretmenliğine uygun olmayan çalgıların programda yer alması olmuştur. Bu da müzik öğretmenlerinin çalgılarını derslerinde yeterince kullanamamaları sorununu ortaya çıkarabilir.

Müzik öğretmenin çalgısını derslerinde etkin bir şekilde kullanması, öğrencilerin müzik sevgisinin artmasına yardımcı olacak, müzik yapma isteği uyandıracak ve müzik kimliklerinin oluşmasına yardımcı olacaktır. Müzik öğretmenlerinin derslerinde ana çalgılarını ne düzeyde kullandıklarının tespit edilmesi ve konuya yönelik görüşlerinin saptanması, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda verilen çalgı eğitiminde yapılacak düzenlemelerin yapılabilmesi açısından son derece önemlidir. Bu bağlamda yapılan bu araştırmanın amacı, müzik öğretmenlerinin derslerinde ana çalgılarını kullanım sıklıklarını öğretmen görüşleri doğrultusunda belirlemektir.

YÖNTEM

Bu çalışma, var olan durumu ortaya koymaya yönelik betimsel bir çalışmadır. Betimsel çalışmalar olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan araştırmalardır (Kaptan, 1998: 59).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’nin değişik illerinde görev yapan 270 müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunun kişisel bilgileri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Kişisel Bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Erkek	111	41,1
	Kadın	159	58,9
	TOPLAM	270	100
Mesleki Hizmet Süresi	0-5 yıl	121	44,8
	6-10 yıl	75	27,8
	11-15 yıl	40	14,8
	16-20 yıl	19	7,0
	21 yıl ve üzeri	15	5,6
	TOPLAM	270	100
Görev Yapılan Okul Türü	İlkokul	14	5,2
	Ortaokul	191	70,7
	Lise	65	24,1
	TOPLAM	270	100

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %58,9'u kadın, %41,1'i erkek öğretmenlerden oluşmakta olup büyük çoğunluğu ortaokulda görev yapmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin mesleki hizmet süreleri göz önüne alındığında 0-5 yıl arasında görev yapan öğretmenlerin daha fazla oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları bölgelere göre dağılımları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Görev Yapılan Bölgeye Göre Dağılımı

		f	%
Görev Yapılan Bölge	Marmara Bölgesi	57	21,1
	Ege Bölgesi	34	12,6
	Akdeniz Bölgesi	38	14,1
	İç Anadolu Bölgesi	48	17,8
	Karadeniz Bölgesi	26	9,6
	Doğu Anadolu Bölgesi	49	18,1
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	18	6,7
	TOPLAM	270	100

Tablo 2'ye göre araştırmanın çalışma grubunun en çok katılımcının Marmara bölgesinde olduğu, en az katılımcının ise Güneydoğu Anadolu bölgesinden olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezuniyet durumlarına ilişkin veriler Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Mezuniyet Durumları

		f	%
Lisansız Mezun Olunan Fakülte Türü	Eğitim Fakültesi	198	73,3
	Güzel Sanatlar Fakültesi	30	11,1
	Konservatuar	41	15,2
	Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	1	0,4
	TOPLAM	270	100
Lisansüstü Eğitim Durumu	Yüksek Lisans	61	22,6
	Doktora	1	0,4
	Yok	208	77,0
	TOPLAM	270	100

Tablo 3'e göre araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun eğitim fakültesinden mezun olduğu ve çoğunun lisansüstü eğitime devam etmedikleri görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada müzik öğretmenlerinin derslerinde ana çalgılarını kullanım sıklıkları ve müzik derslerinde ana çalgı kullanımı konusundaki düşüncelerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, araştırmacının önceden hazırlamış olduğu sorular ile hem sabit seçenekli cevaplama hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2010: 163).

Görüşme formu oluşturulurken, müzik eğitimi alanında uzmanlaşmış beş akademisyenden görüş alınmış ve uzman görüşleri dikkate alınarak son şekli verilmiştir. Ayrıca, görüşme formunun güvenilirliği için ortaokulda görev yapan 7 müzik öğretmenine görüşme formunun ön uygulaması yapılmıştır. Katılımcılar, soruların çoğunlukla açık ve anlaşılır olduğunu dile getirmişlerdir. Ön uygulama yapılan öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda bazı ifadelerde düzeltmeler yapıldıktan sonra verilerin toplanması aşamasına geçilmiştir. Görüşme formu; demografik sorular, öğretmenlerin ana çalgı eğitimlerine yönelik sorular, öğretmenlerin derslerinde ana çalgı kullanım durumlarına yönelik sorular ve öğretmenlerin müzik dersinde çalgı kullanımına yönelik görüşlerini içeren sorular olmak üzere 4 gruba ayrılmış toplam 18 sorudan oluşturulmuştur.

Araştırmada veriler, bilgisayarla hazırlanan elektronik anketle toplanmıştır. Google Doc ile hazırlanan anket ile toplam 1 aylık süre zarfında 270 müzik öğretmenine ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcıların birden fazla cevap vermemesi için Google'ın sunmuş olduğu seçenekler kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Anketten toplanan veriler SPSS 20 paket programıyla yüzde ve frekans analizi yapılarak betimlenmeye çalışılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın problemine dayalı olarak müzik öğretmenlerine uygulanan ankete ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Müzik Öğretmenlerinin Ana Çalgı Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlerin lisans döneminde aldıkları ana çalgı eğitim durumları incelenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin lisanstan mezun olunan ana çalgı durumları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Lisanstan Mezun Olunan Ana Çalgı

		f	%
Lisanstan mezun olduğunuz ana çalgınız nedir?	Bağlama	32	11,9
	Flüt	19	7,0
	Gitar	22	8,1
	Piyano	20	7,4
	Şan	22	8,1
	Keman	79	29,3
	Viyola	27	10,0
	Viyolonsel	16	5,9
	Kontrbas	1	0,4
	Ud	9	3,3
	Kanun	7	2,6
	Klarnet	6	2,3
	Kaval	1	0,4
	Mey	1	0,4
	Ney	1	0,4
Klasik Kemençe	1	0,4	

Vurmalı Çalgılar	2	0,7
Tambur	2	0,7
Tar	2	0,7
TOPLAM	270	100

Tablo 4'e göre araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin çoğunluğunun keman ana çalgısı ile mezun oldukları görülmektedir. Ayrıca ortalama olarak % 5'i geçen çalgılar, bağlama, viyola, gitar, şan, piyano, flüt ve viyolonsel çalgılarıdır. Buradan elde edilen sonuçlar doğrultusunda müzik öğretmenlerinin çoğunlukla batı müziği çalgılarından mezun oldukları söylenebilir. Tablo 5'te gösterilen veriler de bu durumu destekler niteliktedir.

Tablo 5: Ana çalgı eğitiminde ağırlıklı olarak eğitim görülen müzik türü

		f	%
Ana çalgınızda ağırlıklı olarak eğitim gördüğünüz müzik türü nedir?	Klasik Batı Müziği	208	77,0
	Geleneksel Türk Müziği	62	23,0
	TOPLAM	270	100

Tablo 5'e göre araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin büyük çoğunluğu ana çalgısında batı müziği eğitimi almıştır. Bir müzik öğretmenin çalgı eğitiminde Türk müziği çalışmaması veya yetersiz düzeyde çalışması öğrenciye kazandırılması gereken Türk müzik kültürünün çeşitli tür ve biçimlerinden yeterli derecede örnekler sunmasını engelleyebilir.

Yapılan araştırmada müzik öğretmenlerinin ana çalgı eğitimlerinde Klasik Batı Müziği ve Geleneksel Türk müziği haricinde ne tür müziklere yönelik eğitim aldıkları incelenmeye çalışılmıştır. Buna göre Tablo 6'da öğretmenlerin ana çalgı eğitimlerinde çocuk şarkıları dağarcığına yönelik eğitim alıp almama durumları incelenmiştir.

Tablo 6: Ana çalgı eğitiminde çocuk şarkıları dağarcığına yönelik eğitim alıp almama durumları

		f	%
Ana çalgınızda çocuk şarkıları dağarcığına yönelik eğitim aldınız mı?	Evet	36	13,3
	Hayır	234	86,7
	TOPLAM	270	100

Tablo 6'ya göre araştırmaya katılan öğretmenlerin % 86,7'si ana çalgı eğitimlerinde çocuk şarkıları dağarcığına yönelik eğitim almamıştır. Bu durum, öğretmenlerin ana çalgı eğitimi aşamasında çocuk şarkıları dağarcıklarını yeterince tanımadıkları sonucunu doğurmaktadır. Bu sonuçtan hareketle mesleğe yeni başlanılan yıllarda ana çalgısı ile çocuk şarkıları seslendirme noktasındaki yetersizliğin/olumsuzluğun, meslekte deneyim kazandıkça telefi edildiği söylenebilir.

Tablo 7'de öğretmenlerin ana çalgı eğitimlerinde Çağdaş Türk Müziğine yönelik eğitim alıp almama durumları incelenmiştir.

Tablo 7: Ana çalgı eğitiminde Çağdaş Türk Müziğine yönelik eğitim alıp almama durumları

		f	%
Ana çalgınızda Çağdaş Türk Müziğine yönelik eğitim aldınız mı?	Evet	80	29,6
	Hayır	190	70,4
	TOPLAM	270	100

Tablo 7'ye göre araştırmaya katılan öğretmenlerin % 70,4'ü ana çalgı eğitimlerinde Çağdaş Türk Müziğine yönelik eğitim almamıştır. Bu durum, öğretmenlerin ana çalgı eğitimi alırken Çağdaş Türk Müziğini yeterince tanımadıkları sonucunu doğurmaktadır. Bunun sebebinin, Çağdaş Türk Müziğine yönelik üretilen eserlerin yeterince olmaması, her çalgı için Çağdaş Türk Müziği eseri bulunmaması ve bu eserlerin notalarına ulaşmanın zor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 8'de öğretmenlerin ana çalgı eğitimlerinde popüler müziklere yönelik eğitim alıp almama durumları incelenmiştir.

Tablo 8: Ana çalgı eğitiminde popüler müziklere yönelik eğitim alıp almama durumları

		f	%
Ana çalgınızda popüler müziklere yönelik eğitim aldınız mı?	Evet	31	11,5
	Hayır	239	88,5
	Toplam	270	100

Tablo 8'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin % 88,5'i ana çalgı eğitimlerinde popüler müziklere yönelik eğitim almamıştır. Bu durum, öğretmenlerin ana çalgı eğitimi alırken popüler müzikleri yeterince tanımadıkları sonucunu doğurmaktadır. Popüler müziklerin tüm dünyada hızla yayılan ve gitgide büyüyen etkisi düşünüldüğünde müzik öğretmenlerinin çalgıları ile bu müzik türlerini icra edebilmeleri ve bu kanalla öğrencileri müziğin içerisine çalgılarıyla çekebilmeleri büyük önem taşımaktadır. Tablo 9'da öğretmenlerin ana çalgıları ile ne tür müzikleri icra etmeleri gerektiğine yönelik düşünceleri de bu durumu destekler niteliktedir.

Tablo 9: Öğretmenlerin ana çalgıları ile ne tür müzikleri icra etmeleri gerektiğine yönelik görüşleri

		f	%
Sizce müzik öğretmeni çalgısıyla hangi tür müzikleri icra edebilmelidir?	Batı Müziği	179	66,3
	GTHM	212	78,5
	GTSM	170	63
	Popüler Müzikler	258	95,5
	Çocuk Şarkıları	253	93,7

Tablo 9'a göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu müzik öğretmenin ana çalgısı ile popüler müzikleri ve çocuk şarkılarını icra etmeleri gerektiğini belirtmiştir. Tablo 10'da öğretmenlere mesleki yaşantılarından edindiği deneyimler doğrultusunda öğrencilerin en çok sevdiği müzik türlerinin ne olduğu sorulmuş ve yine sonuç olarak popüler müzikler cevabı verilmiştir.

Tablo 10: Öğrencilerin en çok sevdiği müzik türü

		f	%
Mesleki yaşantınızdan edindiğiniz deneyimler doğrultusunda öğrencilerin en çok sevdiği müzik türü ne/nelerdir?	Batı Müziği	22	8,1
	GTHM	101	37,4
	GTSM	13	4,8
	Çok sesli Türk müziği	14	5,2
	Arabesk	117	43,3
	Rock	107	39,6
	Yerli Pop	243	90
	Yabancı Pop	168	62,2
	Hip-Hop	105	38,9
	Rap	163	60,4
	Tekno	35	13
Diğer	8	3	

Tablo 10'a göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğrencilerin en çok popüler müzikleri sevdiğini belirtmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin sevdiği ve dinledikleri müzik türlerinden yola çıkılarak verilecek bir müzik eğitimi içerisinde öğretmenin ana çalgısını etkili bir biçimde kullanması, öğrencilerin derse daha fazla ilgili ve hazır gelmelerini sağlayacaktır. Çünkü insan doğası gereği ilgi duyduğu alana karşı her zaman daha motive ve daha başarılıdır.

Müzik Öğretmenlerinin Derslerinde Ana Çalgı Kullanım Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlerin derslerinde ana çalgı kullanım durumları ve nedenleri incelenmiştir. Tablo 11'de öğretmenlerin derste ana çalgı kullanım durumları gösterilmiştir.

Tablo 11: Müzik Derslerinde Ana Çalgı Kullanım Durumları

Müzik derslerinde ana çalgınızı ne sıklıkla kullanmaktasınız?		f	%
Hiç		100	37,0
Bazen		105	38,9
Sürekli		65	24,1
TOPLAM		270	100

Tablo 11'e göre müzik öğretmenleri derslerinde ana çalgılarını bazen ve hiç aralığında kullanmaktadır. Soruya bazen ve hiç cevabı verenlerin toplam oranı % 75,9 dur. Bu oran öğretmenlerin büyük çoğunluğunun ana çalgısını derste yeterince kullanmadığı sonucunu doğurmaktadır. Lisans eğitimi süresince ana çalgı derslerinde olabildiğince teknik ve müzikal becerilerle donatılan öğretmenlerin ana çalgısını derste yeterince kullanmaması son derece düşündürücüdür. Bunun nedenleri arasında, öğretmen adaylarının lisans döneminde aldıkları ana çalgı eğitimlerinin mesleki yaşantılarında karşılına çıkan bir çalgı kullanımıyla uyuşmaması ve aldıkları çalgı eğitimini mesleki yaşantılarıyla ilişkilendirip kullanamamaları sayılabilir. Öğretmenlerin lisans eğitiminde seçtikleri çalgıların müzik dersinde kullanılmasına uygun olup olmadığı da bu bulgunun sebepleri arasında gösterilebilir. Ayrıca müzik ders saatinin yetersiz olması öğretmenin derste ana çalgısını verimli bir şekilde kullanabilmesini zorlaştırabilir. Nitekim Tablo 12'de öğretmenlerin ana çalgılarını derslerinde kullanmama/kullanamama nedenlerine yönelik görüşleri de bu sonuçları desteklemektedir.

Tablo 12: Öğretmenlerin ana çalgılarını derslerinde kullanmama/kullanamama nedenlerine yönelik görüşleri

Size göre öğretmenlerin ana çalgılarını derslerinde kullanamama/kullanamama nedenleri neler olabilir?		f	%
Ana çalgı dersinde okul müziğine yönelik verilen eğitimin yetersiz oluşu		172	63,7
Ana çalgı dersinde popüler müziklere yönelik verilen eğitimin yetersiz oluşu		150	55,5
Ana çalgı dersinde geleneksel Türk müziğine yönelik verilen eğitimin yetersiz oluşu		120	44,4
Ana çalgı dersinde batı müziğine yönelik verilen eğitimin yetersiz oluşu		13	4,8
Öğretmenlerin çalgı çalmadaki teknik yetersizlikleri		100	37
Öğretmenlik mesleğinde çalgı kullanımına ait bilgi eksikliği		87	32,2
Eğitim programının her tür çalgı kullanımına uygun olmaması		135	50
Okullarda uygun fiziksel ve teknik koşulların olmaması		185	68,5
Ders saatinin yetersizliği		195	72,2
Çalgıya dayalı müzik aktivitelerinin yetersiz olması		126	46,7
Sosyo-kültürel farklılıklardan kaynaklanan sorunlar		110	40,7
Çalgının icra zorlukları		54	20
Taşıma, satın alma ve koruma sorunları		144	53,3

Tablo 12'ye göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu derslerinde ana çalgı kullanmama veya kullanamama sebeplerini okullardaki fiziki ve teknik koşulların yeterli olmamasına, ders saatinin yetersizliğine ve lisans eğitiminde alınan ana çalgı derslerinde okul müziğine yönelik verilen eğitimin yetersiz olduğuna bağlamaktadır. Ayrıca çalgıların bazılarının taşıma, satın alma ve koruma sorunları olduğu için kullanılmadığı belirtilmiştir.

Araştırma verileri doğrultusunda öğretmenlerin müzik derslerinde ana çalgı kullanma durumlarının çalgıda eğitim görülen müzik türüne göre dağılımı Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13: Müzik derslerinde ana çalgı kullanma durumlarının çalgıda eğitim görülen müzik türüne göre dağılımı

	Geleneksel Türk Müziği		Klasik Batı Müziği		Toplam
Hiç	20	%32,3	79	%38	105
Bazen	26	%41,9	80	%38,5	100
Sürekli	16	%25,8	49	%23,5	65
Toplam	62	%100	208	%100	270

Tablo 13'e göre derste ana çalgı kullanma durumlarının çalgıda eğitim görülen müzik türüne göre dağılım oranları birbirine yakın olmakla birlikte, ana çalgısında geleneksel Türk müziği eğitimi alan kişilerin klasik batı müziği eğitimi alan kişilere oranla derslerinde ana çalgılarını daha çok kullandıkları görülmektedir.

Müzik öğretmenlerinin ana çalgıları dışında derste en çok kullandıkları çalgılar Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14: Müzik derslerinde ana çalgı dışında en çok kullanılan çalgılar

		f	%
Müzik dersinde ana çalgınız dışında en çok kullandığınız müzik enstrümanı ne/nelerdir?	Keman	25	9,2
	Viyola	3	1,1
	Viyolonsel	1	0,4
	Piyano	81	30
	Flüt	49	18,1
	Şan	70	25,9
	Gitar	104	38,5
	Bağlama	69	25,5
	Ud	13	4,8
	Kanun	2	0,7
	Blok Flüt	159	58,9
	Org	136	50,4
Diğer	43	15,9	

Tablo 14'e göre müzik öğretmenlerinin ana çalgısı dışında derste en çok kullandığı çalgılar blok flüt, org ve gitardır. Blok flütün temin açısından daha uygun olması, orgun birçok ses ve ritmi içeriyor olması ve gitarın piyanoya oranla daha pratik bir eşlik çalgısı olması bu sonucu açıklamaktadır. Ayrıca okullarda uygulanan eğitim programlarının da bu çalgıların kullanımına daha uygun olduğu düşünülmektedir. Tablo 15'teki veriler bu durumu destekler niteliktedir. Tablo 15'te öğretmenlerin çalıştıkları kurumda uygulanan müzik eğitim programının daha çok hangi çalgıları kullanmaya yönelik olduğuna dair görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 15: Çalışılan kurumda uygulanan müzik eğitim programlarının daha çok hangi çalgıları kullanmaya yönelik olduğuna dair öğretmen görüşleri

		f	%
Sizce bulunduğunuz kurumda yer alan müzik eğitimi programı daha çok hangi çalgıların kullanımına imkân vermektedir?	Keman	51	18,9
	Viyola	13	4,8
	Viyolonsel	12	4,4
	Piyano	74	27,4
	Flüt	55	20,4
	Şan	45	16,7
	Gitar	121	44,8
	Bağlama	91	33,7
	Ud	9	3,3
	Kanun	7	2,6
	Org	88	32,6
	Blok Flüt	143	53
Diğer	21	7,8	

Tablo 15'e göre çalışmaya katılan öğretmenlerin %53'ü blok flüt, %44,8'i ise gitar cevabını vermiştir. Buradan çıkan sonuç doğrultusunda okullarda uygulanan müzik eğitim programlarının daha çok blok flüt ve gitar çalgılarını kullanmaya yönelik olduğu söylenebilir.

Anketin son sorusunda konu ile ilgili olarak öğretmenlerin eklemek istediği görüşleri açık uçlu olarak istenmiştir. Bu sonuçlara göre öğretmenler en çok;

- Ana çalgılarını kendilerinin seçmediği ve ana çalgılarını sevmedikleri ve benimseyemedikleri,
- Lisans döneminde aldıkları ana çalgı eğitiminin mesleki yaşamda yeterli olmadığı ya da derste kullanmaya yönelik olmadığı,
- Ders saatinin yetersiz olduğu,
- Eşlik temelli bir ana çalgı eğitimi almamış olmaları,
- Okullardaki fiziksel koşulların müzik dersi için uygun olmadığı,
- Ana çalgı eğitimi boyunca ile okul şarkıları ve popüler müzik şarkılarına yönelik eşlik çalışmalarının yapılmadığı,
- Lisans döneminde Türk müziğine yeterince yer verilmediği,
- Lisans döneminde müzik pedagojisinin daha ağırlıkta öğretilmesi gerektiği görüşündedirler.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun ana çalgı olarak batı müziği çalgısıyla mezun oldukları ve ana çalgıda ağırlıklı olarak batı müziği eğitimi gördükleri tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda; öğretmenlerin ana çalgılarını derste yeterince kullanmadıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu bunun sebebinin okullardaki fiziksel ve teknik koşulların yeterli olmamasına, ders saatinin yetersizliğine ve çalgıların bazılarının taşıma, satın alma ve koruma sorunlarına bağlamaktadırlar.

Araştırma verileri doğrultusunda, öğretmenlerin mesleki yaşantılarında ana çalgıları ile geleneksel müzikleri icra etmeleri gerektiği fakat lisans eğitimi süresince bu alana yönelik yeterince eğitim almadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Müzik öğretmenlerinin çalgısı yoluyla geleneksel müziklerimizi icra etmesi, öğrencilerin Türk müzik kültürünü tanıması ve anlaması açısından son derece önemlidir. Müzik öğretmenlerinin çalgısı yoluyla geleneksel müziklerimizi icra etmesi, öğrencilerin, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Müzik Dersi amaçları içerisinde de yer alan "Yerel, bölgesel, ulusal, uluslararası müzik kültürlerini tanımasını sağlamak", "Millî birliğimizi, bütünlüğümüzü pekiştiren ve dünya ile bütünleşmemizi kolaylaştıran müzik kültürü ve birikimine sahip olmalarını sağlamak" gibi temel amaçlara ulaşmasını destekleyeceği düşünülmektedir (MEB 2006: 6). Ayrıca konu ile ilgili yapılan çoğu araştırmada da (Akkaş, 1997- Akpınar, 1994- Albuz, 2001- Emnalar, 1993- Feyzi, 2013- Gedikli, 1984- Lehimler, 2014- Nacakçı, 2002) müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda verilen çalgı eğitiminde geleneksel müziklerimize yeterince yer verilmediği ve bu derslerde evrensel müzik türlerinin yanı sıra geleneksel müziklerin de öğretilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Araştırma verileri doğrultusunda, öğretmenlerin mesleki yaşantılarında ana çalgıları ile popüler müzikleri icra etmeleri gerektiği fakat lisans eğitimi süresince bu alana yönelik yeterince eğitim almadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Popüler müziklerin tüm dünyada hızla yayılan ve gitgide büyüyen etkisi ve öğrencilerin bu türleri sevip dinledikleri düşünüldüğünde, müzik öğretmenlerinin çalgıları ile bu müzik türlerini icra edebilmeleri ve bu kanalla öğrencileri müziğin içerisine çalgılarıyla çekebilmeleri, öğrencilerin derse daha fazla ilgili ve hazır gelmelerini sağlayacaktır.

Araştırma verileri doğrultusunda, öğretmenlerin lisans eğitimi süresince ana çalgıları ile çocuk şarkıları dağarcığına yönelik yeterince eğitim almadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki eğitim programı incelendiği zaman da yine çocuk şarkıları dağarcığı ve eğitimine yönelik yeterince ders olmadığı gözlemlenmektedir. Müzik öğretmeni adayının lisans eğitimi süresince çocuk şarkılarını müzikal ve edebi olarak inceleyerek bir dağarcık oluşturması, öğrencileri gözlemleyerek hangi yaş grubuna hangi şarkının öğretilmesi gerektiğini daha iyi analiz etmesini sağlayacaktır.

Bir müzik öğretmenin çalgısına yönelik teknik ve müzikal donanımları edinerek; batı müziği, geleneksel Türk müziği, çağdaş Türk müziği, popüler müzikler ve çocuk şarkıları dağarcığı edinip genel müzik eğitiminde

öğrencilere bu türler hakkında bilgiler verip örnekler sergilemesi gerekir. Böylelikle ana çalgısını aktif bir şekilde kullanarak öğrencilere daha verimli bir ders ortamı sağlamış olur. Fakat müzik öğretmenlerinin ana çalgı eğitimlerinde bu türlere yönelik yeterince eğitim almamaları, ana çalgının derste kullanımını olumsuz olarak etkileyecektir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, öğretmenlerin lisans döneminde aldıkları ana çalgı eğitimi ile öğretmenlik yaşantısında karşılarına çıkan çalgı kullanımının tam uyuşmadığı söylenebilir. Gültekin'in (1996) görüşleri de bu sonucu desteklemektedir. Gültekin'e (1996) göre, müzik öğretmeni yetiştiren kurumların en büyük sorunu, müzik öğretmeni adayına verilen eğitimle, mezun olduktan sonra mesleki yaşamında karşısına çıkan müzik eğitimi ortamının birbirini destekleyemez durumda olmasıdır. Sağer'in (2003) yaptığı "Müzik Öğretmeninin Çalgısı ve Mesleki Yaşama Etkisi" isimli çalışmadan elde edilen sonuçlar da bu görüşü destekler niteliktedir. Sağer'in Malatya ilinde yaptığı çalışmada müzik öğretmenlerinin aldıkları eğitimle, müzik eğitimi verdikleri ortamlarda karşılaştıkları konular birbirini desteklememektedir. Tuğcular'ın (1992) yaptığı çalışmada müzik öğretmenlerinin aldıkları çalgı eğitiminin müzik öğretmenliğine yansımada farklılıklar görülmüştür. Dinçkan (2004) yaptığı çalışmada müzik öğretmenliği bölümlerinde alınan çalgı eğitiminin müzik öğretmenliği mesleğine yansıdığı fakat bunun istenilen düzeyde olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Dinçkan müzik öğretmenliği bölümlerinde öğretilen çalgıların türlerinin yeniden belirlenmesi ve öğretim programlarının daha gerçekçi biçimde saptanması gerektiğini belirtmiştir. Yapılan araştırmaların sonuçları da bu araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir.

Bu doğrultuda;

- Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda verilen ana çalgı eğitimi programlarının, mesleki yaşantı göz önünde bulundurularak tekrar düzenlenmesi, bu düzenleme içerisinde geleneksel müzikler, popüler müzikler ve çocuk şarkıları dağarcıklarına daha fazla önem verilmesi,
- Lisans döneminde ana çalgı seçimi yapılırken öğrencilerin sevdikleri ve istedikleri çalgıları seçmelerine öncelik verilmesi,
- Müzik dersi ders saatinin en az 2 ders saatine çıkarılması,
- Eşlik temelli bir ana çalgı eğitimi verilmesi,
- Okullardaki fiziksel koşulların müzik dersi için uygun hale getirilerek müzik sınıfı oluşturulması,
- Ana çalgı derslerinde müzik pedagojisine önem verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Akkaş, S. (1997). Cumhuriyet Döneminde Türk Müziğinin Türk Müzik Eğitimindeki Yeri. 4. *İstanbul Türk Müziği Günleri Türk Müziğinde Eğitim Sempozyumu*. İstanbul.

Akpınar, M. (1994). *Türk Halk Müziğinin Keman İle Seslendirilmesi Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Albuz, A. (2001). *Viyola Eğitiminde Geleneksel Türk Müziği Ses Sistemine İlişkin Dizilerin Kullanımı ve Bu Sistem Kaynaklı Çokseslilik Yaklaşımları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Çilden, Ş. (2006). Müzik öğretmeni yetiştirme sürecinde çalgı eğitiminin nitelik sorunlarının irdelenmesi. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı* (ss. 541-547). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Dinçkan, O. (2004). Türkiye'de müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda bağlama çalgısının gerekliliği. *1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildiri Kitabı 2. Cilt* (ss. 360-366). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Emnalar, A. (1993, 26-28 Temmuz). Türk Halk Müziğinin Eğitimdeki Yeri. *1. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*, (ss. 68-76). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Feyzi, A. (2013). *Keman Öğretiminde Addie Yaklaşımı Esas Alınarak Hazırlanan Öğretim Modelinin Uşşak Ezgilerin Kemanla Seslendirilmesine Etkileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Gedikli, N. (1984, 7-9 Mayıs). Hindemith ve Türk müzik eğitiminin temel sorunları, *1. Ulusal Müzik Bilimleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, (ss. 116-120). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Gültekin, Ü. (1996). Türkiye'nin eşgüdümsüz müzik kurumları içerisinde Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin konumu ve geleceği. *1. Ulusal Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri Sempozyumu Kitabı* (ss. 55-62).

Gökalp, M. ve Şahin, E. (2013). Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğretim Elemanları ve Öğrencilerinin Okul Çalgıları Dersinin İçeriğine Yönelik Görüşleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 101-133.

Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Tek Işık Web Ofset Tesisleri

Lehimler, E. (2014). *Geleneksel Türk Müziğine Dayalı Viyolonsel Öğretimine Yönelik Bir Model Önerisi Ve Uygulamadaki Görünümü (Hüseyin Makamı Örneği)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

MEB (2006). *İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı 1-8. Sınıflar*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.

Nacakçı, Z. (2002). *Türk Halk Müziği Eserlerinin Viyola Eğitiminde Kullanılabilirliği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Sağır, T. (2003). Müzik öğretmenin çalgısı ve mesleki yaşama etkisi. *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu Kitabı* (ss. 357-362). İnönü Üniversitesi, Malatya.

Tuğcular, E. (1992). *Türkiye'de müzik öğretmenlerinin müzik eğitimi bölümlerinde aldıkları çalgı eğitiminin müzik öğretmenliklerine yansımaları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi temel kavramlar- ilkeler- yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum* (3. Basım). Ankara: Önder Mabaacılık Ltd. Şti.

Yalçınkaya, B., Eldemir, A. C. ve Sönmezöz, F. (2014). Müzik Öğretmeni Adaylarının Bireysel Çalgı Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (2), 1583-1595.